

Nr 47

Utlåtande i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken angående nybyggnad för riksbankens huvudkontor.

I skrivelse till bankoutskottet den 12 juni 1969 har *fullmäktige i riksbanken* hemställt att utskottet skall föreslå riksdagen att

dels besluta att en för riksbankens huvudkontor avsedd byggnad skall uppföras å tomten kvarteret Fyrmörsaren i Klara församling, Stockholms stad,

dels bemyndiga fullmäktige att vidta erforderliga förberedande åtgärder härför

Skrivelsen är som *bilaga* fogad till detta utlåtande.

Utskottet

Riksdagen fattade i maj 1969 beslut om fortsatt utredning av riksdagens lokalfrågor på längre sikt. Beslutet innefattade att en arkitekttävling skall anordnas rörande förslag till riksdagshus med placering på Helgeandsholmen. Med skrivelse den 4 november 1969 har styrelsen för riksdagens förvaltningskontor sedermera för riksdagens prövning framlagt förslag till program för arkitekttävlingen. Över detta förslag kommer utskottet senare att avge utlåtande.

Då riksdagen sålunda beslutat om förberedelser för ett permanent riksdagshus på Helgeandsholmen är det angeläget att från riksbankens sida vidtas åtgärder för att riksbankens huvudkontor så snart som möjligt skall kunna flytta bort från sina nuvarande lokaler, så att dessa frigörs för riksdagens behov. Tidigare har riksdagen medgivit att den nu ifrågavarande tomten i kvarteret Fyrmörsaren finge reserveras för en ny riksbanksbyggnad och förberedande undersökningar sätts i gång för bebyggande av tomten. Som framgår av skrivelsen föreligger ett förslag till nytt riksbankshus, anpassat till kringliggande bebyggelse, vari bl. a. ingår de hus där riksdagen från år 1971 provisoriskt skall ha sina lokaler. Utskottet föreslår att riksdagen nu fattar beslut om fullföljande av riksbankens byggnadsprojekt och ger bankofullmäktige det bemyndigande som erfordras för ändamålet. Till ekonomiska dispositioner m. m. får riksdagen, såsom framgår av fullmäktiges skrivelse, tillfälle att senare ta ställning.

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 8 saml. Nr 47—48

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

att riksdagen

dels beslutar att en för riksbankens huvudkontor avsedd byggnad skall uppföras i kvarteret Fyrmörsaren i Stockholm,

dels bemyndigar fullmäktige i riksbanken att vidta erforderliga förberedande åtgärder för byggnadsprojektet.

Stockholm den 11 november 1969

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åke Larsson (s), Palm (s), Stefanson (fp)*, Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp)*, Lundin (s), Larfors (s) och Vilhelm Erik Carlsson (m)*;

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Umeå (fp), Rask (s), Fridolfsson i Rödeby (s), Brännström (s) och Stridsman (cp).

*) Ej närvarande vid justeringen.

Till Riksdagens Bankoutskott.

Sedan riksdagens revisorer år 1961 tagit upp frågan om utnyttjande av den nuvarande riksbanksbyggnaden för riksdagens behov och i samband därmed funnit fullmäktige i riksbanken böra bemyndigas att säkerställa dispositionsrätt till tomt för nytt riksbankshus, beslöt 1962 års riksdag, på förslag av bankoutskottet (BaU 1962:4), att lämna fullmäktige sådant bemyndigande. Efter diskussioner och förhandlingar i frågan, som anmäldes av fullmäktige för bankoutskottet i skrivelse av den 7 november 1963, beslöt därefter 1963 års riksdag, på hemställan av bankoutskottet (BaU 1963:32), förklara, att riksdagen icke hade något att erinra mot att därest kronan bleve ägare till hela tomten kvarteret Fyrmörsaren, tomten tillsvidare reserverades för en ny riksbanksbyggnad. Riksdagen beslöt samtidigt bemyndiga fullmäktige att i avvaktan på definitivt beslut i frågan om förläggning av riksbankens huvudkontor låta verkställa erforderliga förberedande undersökningar för den ifrågasatta bebyggelsen av tomten. Sedan äganderätten till tomten övergått till kronan har arkitekttävling ägt rum beträffande förslag till utformning av bebyggelsen å kvarteret Fyrmörsaren och omgivande kvarter, varvid första pris tilldelats ett av professorn i arkitektur Peter Celsing avgivet förslag. Celsing har därefter även utarbetat förslag till riksbankshus infogat i det av honom avlåtna allmänna förslaget till utformning av bebyggelsen å området. Skisser och modell till en riksbanksbyggnad på den för en sådan reserverade tomten föreligger alltså utarbetade.

Såsom framgår av ärendets historia är frågan om ny byggnad för riksbankens huvudkontor helt sammankopplad med riksdagens lokalfråga på längre sikt. Det är nämligen i och för sig icke något önskemål från riksbankens sida att avflytta från Helgeandsholmen, vilket fullmäktige också anmält för bankoutskottet i skrivelse av den 26 januari 1967 med yttrande över framställning från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående anslag till viss utredning beträffande riksdagens hus m. m. På skäl som anförts i skrivelsen skulle i stället fullmäktige helst se att huvudkontoret finge kvarligga på nuvarande plats, även om fullmäktige givetvis har att medverka till att om så bedöms lämpligt riksdagens lokalfråga kan lösas genom ett ianspråktagande av riksbanksbyggnaden eller tomten för densamma. Så länge förläggning till Nedre Norrmalm ingick bland alternativen vid lösande av riksdagens lokalfråga har emellertid fullmäktige ansett sig böra räkna också med möjligheten att riksbanken skulle kunna få förbli i nuvarande lokaler. Fullmäktige har därför hittills icke funnit anledning att söka föra frågan om ny riksbanksbyggnad till slutligt avgörande. Fullmäktige vill emellertid anmäla att fullmäktige, i syfte att bevara riksbankens möjligheter att på ett tillfredsställande sätt bebygga den reserverade tomten, låtit utföra vissa förberedande projekteringsarbeten å tomten, vilka hängt samman med pågående kommunala projekteringsarbeten för området. Det är emellertid svårt att nu längre undvika ett mera avgörande ställningslagande till nybyggnadsfrågan. Efter rivande av televerkets hus i kvarteret

Fyrmörsaren kommer nämligen Stockholms stad att under hösten 1969 utföra schaktnings- och byggnadsarbeten för den beslutade trafikunneln genom detta kvarter. Därest en riksbanksbyggnad skall uppföras på platsen bör då samtidigt, för att undvika icke oväsentliga kostnadsfördyringar, vissa grundläggningsarbeten och valvsanordningar till en sådan byggnad utföras. Skall detta bli möjligt måste återigen detaljprojektering av berörda delar av en blivande riksbanksbyggnad omedelbart påbörjas.

Samtidigt har alternativen i fråga om lösningen på längre sikt av riksdagens lokalfråga begränsats genom att riksdagens kamrar den 29 maj 1969 på hemställan av bankoutskottet (BaU 1969: 26) beslutat bedriva den fortsatta utredningen av riksdagens lokalfrågor på så sätt, att programmet för en arkitekttävling beträffande förslag till riksdagshus skall gälla i princip något av alternativen 1 och 2 i byggnadsstyrelsens utredning »Riksdagens hus». Realiserande av något av dessa alternativ innebär nämligen enligt vad fullmäktige inhämtat, att den nuvarande riksbanksbyggnaden måste disponeras. Fullmäktige anser sig därför böra utgå från att riksdagens önskan är att riksbanken skall så snart som möjligt lämna sina nuvarande lokaler. På grund härav och då som ovan nämnts även tekniska skäl talar för att man nu definitivt bestämmer sig beträffande utnyttjandet av tomten kvarteret Fyrmörsaren, vill fullmäktige föreslå att riksdagen fattar beslut om att en byggnad för riksbanken skall uppföras å denna tomt. Fullmäktige vill samtidigt anmäla att fullmäktige, med hänsyn till angelägenheten av att arbeten å valv m. m. i en blivande riksbanksbyggnad kan utföras samtidigt med bygandet av trafikunneln, har för avsikt att redan innan beslut från riksdagen kan föreligga påbörja detaljprojektering för sådana arbeten. Byggnadsarbetena kommer däremot ej att behöva igångsättas förrän beslut från höstriksdagen kan föreligga i frågan.

Om riksdagen beslutar i enlighet med fullmäktiges förslag, kommer fullmäktige att låta företa erforderlig detaljprojektering och att återkomma till riksdagen i ärendet då tillräckligt underlag för bedömning av kostnadsfrågan föreligger.

Under återopande av vad sålunda anförts får fullmäktige hemställa att bankoutskottet måtte föreslå riksdagen

dels att besluta att en för riksbankens huvudkontor avsedd byggnad skall uppföras å tomten kvarteret Fyrmörsaren i Klara församling, Stockholms stad,

dels att bemyndiga fullmäktige i riksbanken att vidta erforderliga förberedande åtgärder härför.

Stockholm den 12 juni 1969.

Å Fullmäktiges vägnar:

KJELL-OLOF FELDT

/Karin Winberg